

1928

G O S P O D A R

Št. 2.

Občine in lovska zakupnina.

Že odkar obstoje občine na bivšem Kranjskem, je veljala stara trdna navada in ukoreninjena praksa, da se je vsako leto ustavljal dohodek od lovske zakupnine med občinske dohodke. Tako se dela v pretežni večini občin še danes. — Vsled devaluacije valute (padanja vrednosti denarja) so v povojni dobi lovske zakupnine v nekaterih občinah dosegle visoke ponekod tudi neverjetno visoke vsote, ker so imeli med- in povojni dobičkarji pač denar za lovski šport.

Kaj vse koristnega se da napraviti v občinah z denarjem, ki ga prejema jo od zakupnin občinskih lovišč. Še so občine, ki imajo pametne posestnike, da prepuščajo vso lovsko zakupnino občinam kot reden dohodek, s katerim krijejo vedno naraščajoče občinske izdatke — seveda v javni blagor. Vendar pa se jih je ponekod prijel — kaj naj rečem drugega nego gotova bolezen — da se dobe nekateri morda zgagarji, morda tudi iz drugih nagibov, ki zahtevajo razdelitev lovske zakupnine.

Naj torej izpregovorim v »Domoljubu« nekaj besed, da bo o stvari poučena tudi širša javnost.

Naš lovski zakon je še vedno vsekako že zastareli cesarski patent iz 1849. leta, ki kar naravnost kriči po izpremembi v modernem duhu, (ne morda po kakih balkanskih metodah). — Ta zakon (cesarski patent) določa res v § 8., da se mora koncem vsakega upravnega ali zakupnega leta letni čisti dohodek razdeliti po obsegu zemljiškega posestva med zemljiške posestnike, na katerih zemljiškem posestvu, ležečem v občinskih mejah, občina izvršuje svoj lov. — Kakor sem dejal, se to v praksi silno redkokje izvršuje, ker so ljudje pač dovolj uvidni, da prepuščajo lovsko zakupnino občinam kot njihov stalni letni dohodek.

Kakšen uspeh pa dosežejo tisti — po navadi še celo taki, ki imajo prav malo ali nič zemljišča, ko zahtevajo, da se razdeli lovska zakupnina?

Poglejmo! Prvič stane razdelitev po površini zemljiške ploskve že precej denarja, ker je mogoča pravilna razdelitev le po davčnem katastru. Občine nimajo strokovnjakov, da bi mogle razdelitev pravilno izvesti, torej je treba — plačati. To se pa plača seveda le od dohodka lovske zakupnine, kar je že izguba za občino ali pa za posestnike.

Drugič. Nekaj utegne morda imeti od razdelitve veliki posestnik bodisi še tako slabega zemljišča; mali posestnik ima pa bore malo. Pa se dobi kak tak mali gruntnar, ki hoče, da se mu izplača njegov del lovske zakupnine, in dela pri tem še kolkovane vloge in plača za kolke trikrat toliko, kolikor mu gre od zakupnine lova. Pa še tretjič. Zakupnina se deli tedaj, ko ima čas tisti, ki jo deli, in tisti, ki jo prejema. Re-

cimo ob nedeljah. Par kovačev v žepu pa hajd na literček! — Lovska zakupnina steče po grlu, občina nima ničesar, posestnik pa mora prav toliko ali celo več plačati na občinskih dokladah, nego je prejel od lovske zakupnine. — Zato mislim, da naj bi srečala ljudi pamet in da naj puščajo ta dohodek občinam vsepovsod po stari lepi navadi in ne brskajo po starem lovskega patentu, ki spada res že med staro šaro.

Fran Kristan, občinski revizor.

Zboljšanje rodovitnosti travnikov.

Večina naših travnikov nam ne do naša takih pridelkov sena in otave, da bi mogli biti z njimi zadovoljni ne glede na suhe ali mokrotne letine. Tudi ne mislimo tu močvirnih zemljišč, ki bi jih bilo treba prej osušiti, ali suhih kamnitih leg, ki jih je očistiti kamenja, ampak opozoriti hočemo le na tisto navadno oskrbovanje travnikov, ki jih lahko vsak poljedelec izvrši brez velikih stroškov.

Predvsem je sedaj pozimi čas, dokler še ni dela na polju, da se travniki osnažijo grmovja in očistijo kamenja, zravnajo krnine ter odstrani vse, kar ne spada na nje. Če je jeseni navozil kmet na svoje livade hlevskega gnoja ali komposta, ostane ta čez zimo razgrnjen, da ga sneg in dež izlužita in spravita hranila h koreninam. Spomladi pa, preden začne trava poganjati, moramo ostanke gnoja pograbit, da nas pozneje pri košnji ne nadlegujejo. Travnik mora do spomladi biti čist in po možnosti zravnat.

Za gnojenje travnikov z gnojnico je najprikladnejši čas zgodaj spomladi, preden začne trava poganjati. Tedaj se namreč napije zgornja plast zemlje s tem najhitrejšo učinkujočim domačim gnojilom, hranilni sok dospe do korenin in, ko začne trava rasti, ima takoj na razpolago potrebno hrano v taki obliki, ki ji najbolj prija. Zato ruzločujemo spomladi lahko one travnike, ki so bili gnojeni spomladi ali v pozni zimi od onih, gnojenih z gnojnico že jeseni. Sicer je pa tudi jesensko polivanje travnikov z gnojnico zelo učinkovito.

Navadno pa nimamo toliko gnojnice, da bi moglo vse svoje travnike pognojiti z njo. Ni pa tudi koristno leto za letom gnojiti jih samo z gnojnico, ker je ta bolj enostransko gnojilo, ki vsebuje dušik in káli, malo pa fosforne kisline in še manj apna. Zato gnojimo travnike vsako tretje leto še z umetnimi gnojili, in sicer s Tomasovo žlindro in kalijevo soljo. Posebno Tomasova žlindra izredno ugodno učinkuje na razvoj detelje, pa tudi trav, ker nudi rastlinam predvsem dovolj fosforove kisline in apna kot hranili, razen tega pa pospešuje apno tudi razkrajanje ostalih hranilnih snovi v zemlji. Kalijeva sol je pa posebno tam potrebna, kjer nismo mogli

gnojiti z gnojnico, ker nadomesti v zemlji manjkajoči kalij. Če pa hočemo kak posebno slab travnik hitro zboljšati, tedaj ga potrosimo še s čilskim solitrom, ki izredno pospešuje rast trave in detelj. Na oral travnika vzamemo 300 kg žlindre, 100 kalijeve soli in 100 kg čilskega solitra.

Na nekaj pa ne smemo nobeno leto pozabiti: travnike pobranati s travniško brano. To delo, dobro opravljeno, zaleže skoraj pol gnojenja. Travnike branamo ob suhem vremenu, ko se je zemlja nekoliko osušila, da uničimo mah, razrijemo zemljo, ki sta jo dež in sneg stlačila, spravimo vanjo do korenin zraka, pospešimo razkrajanje hranilnih snovi in s tem znatno dvignemo rodovitnost travniške zemlje. Če bomo tako oskrbovali naše travnike, smemo vzlic suši oziroma moči pričakovati vsaj zadovoljivo letino in otave.

Še: Novodobnosti in naša kmetija.

(Glas iz kmetijske vzor-države Danske.)

Le obilica učenja in korespondence mi je zabranila, da se nisem k temu članku že oglasil in g. Wernigu k njegovemu temeljitemu poznavanju našega kmetijstva in potov, ki jih bo v svrhu njegovega izboljšanja treba prej ali slej kreniti, čestital. Vsled pomisleka tov. Janše pa se čutim k temu nekako pozvan in hočem pri tej priliki tako članek kot nanj izrečeni pomislek nekoliko pretresti. Torej k stvari.

V koliko je kot nevesčake v poznavanju in uporabi umetnih gnojil mislil baš absolvent kmet. šol, bo g. Wernig gotovo sam pojasnil (sicer pa vem, da ne deluje v uradu, ampak na terenu) in se ravno tako branil proti očitku, da »nima niti pojma, koliko strokovne izobrazbe in temeljitega znanja si pridobijo kmetiški sinovi na kmetijski šoli« in koliko nadalje »strokovni učitelji prav temeljito in podrobno razlagajo kmetiškimi sinovom iz specialnih (!) panog kmetijstva«. Dovoljujem si dotakniti se dejstva kot takega.

Da, da! Razlagajo! Imam izkušnje in iz teh izkušenj povem: G. predavatelj splošnega poljedelstva je n. pr. na kmet. šoli zaključil z besedami: »Takole fantje, zdaj smo pa predelali poljedelstvo v istem obsegu kot ga predelajo na srednjih in visokih šolah. (Prosim! V času 5—6 mesecev). Vsega si sicer niste zapomnili, nekaj pojma boste pa že imeli.« Kakšni so ti »pojmi« v resnici bili, je pokazal izpit. Na vprašanje: »Iz česa sestoji zemlja?« je eden gladko odgovoril: »Iz celice.« Kako je ta odgovor neznanska budalost, bodo vedeli absolventi kmet. šol in gg. kmet. strokovnjaki.

»Imam 25 zvezkov napisanih« (debelih seveda) mi je v minuli zimi pripovedoval ves navdušen neki absolvent enajst-mesečne kmet. šole. Ni še znal dobri dečka,

kako bore malo vrednosti ima vse to znanje za zahteve in potrebe realnega življenja in je tudi vprašanje zase, koliko je tega v resnici znal.

Zaključujem. Baš to, da se na naših kmet. šolah toliko stvarine razlaga, je njih slaba, ne pa dobra stran. Pozitivno namreč vem, da vsaj polovica gojencev razlagam ne more slediti in njih končno znanje ni nobena harmonična celota, ampak pravcata babilonska mešanica vseh mogočih razlag in teorij in to celo pri srednje nadarjenih. Spredaj navedeni odgovor bo temu menda dovolj dober dokaz in bi lahko takih še navedel.

Se k nadaljnjim izvajanjem g. Werniga par besed.

Kako pravilno je njegovo stališče glede kmet. stavb, se bodo cenjeni čitatelji lahko prepričali iz tozadevnih slik o danskem kmetijstvu, ki jih v kratkem prinese »Ilustrirani Slovenec« in je o tem za sedaj nepotrebna nadaljnja razprava.

Pravtako je njegovo stališče o potrebi trgovsko gospodarske izobrazbe t. j. glede poučevanja kmet. gospodarstva (v trgovski smeri) in kmet. knjigovodstva absolutno pravilno. Žal, da za to poslednje še nimamo enotnega sistema, kot ga imajo n. pr. Danci.

Glede trditve o strokovnjakih, »ki so bili enostransko strokovno izobraženi«, sem mnenja, da je končno vsaka kmet. izobrazba, pa najsi bo na nižji, srednji ali visoki kmet. šoli, enostranska, dokler je le teoretična. V podkrepitev tega par utrinjke iz Danske.

V okvirju vetrinarsko-kmetijske visoke šole v Kodanju obstoji 3 letna šola za kmet. strokovne učitelje in strokovne svetovalce, in 2½ letna šola za mlekarstvo strokovne učitelje in strokovne svetovalce. Za eno kot za drugo je poleg teoretične predizobrazbe 4 letna praksa sprejemni pogoj. Osnovno načelo pouka »iz prakse za prakso« je baš vsled tega v nižjih šolah sijajno izpeljano.

Ko vstopi danski kmetijski sin v kmetijsko šolo, je pravzaprav praktično že vrhunsko izvežban kmetijski gospodar. Šola mu da le nekako globlje razumevanje tega, kar sicer že zna iz življenjske prakse. Zato so tečaji le 6, največ 9 mesecev.

Na zavodu, kjer bivam, se vršita poleg mlekarkega še 2 kmetijska tečaja s približno 140 gojenci. Vsak petek večer se vrši »diskusijski večer« (docela parlamentarno), kjer gojenci sami razpravljajo o važnih sodobnih gospodarskih vprašanjih, kar pač hočejo. (N. pr. »Snaga v hlevih in ravnanje z mlekom na mestu produkcije«, »Stroji na motorni pogon v službi kmetijstva«, »Agrarna reforma« itd.) Tujec ima utis, da poslušajo ljudi, ki so samostojni gospodarji vsaj že desetletje. Kar sem pr ožjim prijateljem pisal, to tukaj brez strahu povem: *Ko bi bila možna pri nas tako globokega, stvarnega in na praktičnih izkušnjah stonečega razgovora skupina odličnjakov absolventov kmet. šole* (brez zamere, tov. Janša in vsi drugi! Saj sem to tudi jaz), *bi lahko Boga hvalili.* To so pa fantje, ki so v šolo še-le prišli ter prinesli roke žuljave in razpokane kot grča.

Za naše razmere izvajam iz tega: *Ni taka škoda, kot se splošno misli, ako naš kmetijski sin, bodoči gospodar ni absolvent kmet. šole, dokler bo ta takšna, kot je.* Da je le drugače priden, delaven in za sodobni napredek dostopen; saj »pojme« mu pa naše dovolj razvite in delavne prosvetne organizacije nudijo tudi na vseh koncih in krajih. Nadalje bo g. Wernig (eventuelno tudi drugi) »nasvet« tov. Janše vsakomur rad slušal in takim kmet. sinovom posvečal ne le svoje članke, ampak sploh vse strokovno delovanje. In dvojno bo s tem dosegel: Kmetiskim sinovom bo pripomogel do globljega razumevanja njih vsakdanjega dela in življenjskega poklica, obenem pa sam trpal od njih strokovno in življenjsko modrost, ki je vsa pri materi zemlji doma in jo toliko globlje zajemajo, kolikor bližnji so ji in bomo baš k takim še dolgo časa vsi v šolo hodili, pa magari k »hrbovskemu kmetu«.

S tem člankom — dasi je nekoliko obširen — navsezadnje nimam drugega namena, kot g. Wernigu za njegovo široko orijentacijo, za njegovo vztrajno iskanje smernic za bodoče dni, kar odseva iz vseh njegovih člankov, dati s svoje strani zasluženo priznanje in prav tako zasluženo zaščeno za ne preveč srečno izraženi pomislek, ker dobro vem, kako boli tak odgovor na besedo, plemenito mišljeno, a žal, napačno razumevano.

In končno: Iskreno pozdravljeni vsi, orači in sejavci na domovine svetih tleh!

Ivan Benko,

abs. kmet. in Zadr. šole, t. č. gojenec mlekarkega tečaja na kmet. šoli Dalum pri Odense (Dansko).

(Op. uredništva: Kakor smo dali g. Wernigu in g. Janši priliko, da povesta vsak svoje mnenje, za katerega pravilnost in upravičenost seveda nosi odgovornost vsakokratni pisec s svojim podpisom, tako smo priobčili tudi gornji članek. S tem pa nečemo kratiti besede zastopnikom kmet. šol.)

O pomlajanju sadnega drevja.

Sadno drevje pozimi počiva. Takoj, ko začne zoreti in odpadati listje, preneha polagoma tudi delovanje korenin. Ne sprejemajo več hrane, ker ni več organa, ki bi jo prebavljalo in izločalo vodo, kolikor je preveč. V tej dobi počitka, ki traja od novembra do marca, se izvršujejo na sadnem drevju razne potrebne in koristne operacije, zlasti pomlajanje in precepljanje.

Ze med tem, ko drevje snajmo, ne pozabimo zaznamovati vsa tista drevesa, ki jih je treba pomladiti ali morebiti tudi precepiti. Takega drevja, ki vpije po pomlajanju, je po naših sadovnjakih vse polno. Ali ne vidite koliko je sicer dobrih sort drevja, ki se je pa zaradi velike rodovitnosti pre zgodaj postaralo, nehalo rasti in ki rodi le še zanikarni drobiž? Potem pa takega, ki ima tako potešene veje, da visijo do tal; dalje takega, ki je zelo poškodovano od toče! Povsod naletimo tudi na drevje, ki se mu

suše vrhovi, in na tako, ki ima preredke, prešibke in preveč gole, dolge glavne veje. Vse na tak ali enak način okvarjeno drevje je moči spraviti zopet v red, ako ga pomladimo, to se pravi, da mu vse glavne veje skrajšamo za polovico ali celo za dve tretjini, kar je pa pregoščo in nima primerne lege, pa odstranimo popolnoma. Iz tako skrajšane vejeveja porastejo nove mlade veje, ki se razvijejo v nov mlad vrh; ta iznova začne roditi lepo razvito sadje. Starikava, popolnoma obnemogla pokveka se v nekaj letih prerodi v krepko rastočo, zdravo, rodovito drevo, ki nam lahko še desetletja obilo povrača trud, ki smo ga imeli s pomlajanjem.

Pomladiti se da vsako sadno plemo, zlasti pa jablane, hruške in češnje. Posebno češnje so za pomlajanje zelo hlažne, ker se jako rade in lepo obrastejo in zopet rade lep debel sad. S pomlajanjem se tudi zatire pri češpljah rožicavost. Pomlajanje se posebno dobro izplača pri vseh zelo rodovitnih sortah, ker navadno nastavi preveč zaroda, ki je zaradi tega predroban. Obenem, ko drevo pomladimo, ga je treba tudi dobro pognojiti. Potem šele pomlajanje prav zaleže.

Sedaj pa še dve vprašanji: Kdaj in kako pa pravzaprav pomlajamo? Takoj sedaj lahko začnemo in nadaljujmo do konca mares. Le kadar je prav hud mraz, kakor je bil on teden pred Božičem, tedaj ne bi bilo dobro, ko bi žagali veje. Sicer pa ob takem mrazu itak ne bi mogli laziti po drevju. Ze uvodoma je bilo omenjeno bistvo pomlajanja: z ostro žago skrajšamo vse glavne veje drevesa povprečno za eno polovico ali celo do dveh tretjin. Paziti moramo posebno na to, da damo drevesu primerno obliko za prihajajoči mladi vrh. Zato odžagamo najprej vse veje, ki so odveč. Potem pa skrajšamo ostale, kakor zahteva njih lega. Spodnje pustimo najdaljše. Čim višje pa gremo, tembolj jih krajšamo. Vrhne so potemtakem najkrajše. To je naravno. Na ta način ohranimo ravnotežje v vejah in si zagotovimo lepo obliko bodočega mladega vrha.

Ce le mogoče, odžagajmo vejo tik nad kako stransko vejico, ki je obrnjena navzgor, ali na pokončnih vejah na ven. Seveda je vsako drevo drugačno. Zato moramo pri vsakem posameznem drevesu prej dobro premisliti, kaj in kje bomo odžagali, da ne bo ne preveč ne premalo.

Pomlajanje je posel za starejšega, razsodnega človeka, kajti ne da se izvrševati po enem kopitu, ampak po pameti, po tehtnem preudarku, upoštevaje obliko, rast in potrebe posameznega drevesa.

Dobrovski kmet:

Občinska ubožnica.

Ze so za nami božični prazniki, toda jaslice v kotu nas še vedno spominjajo prve svete noči. Tam v bormem živalskem zavetišču je našel zavetje naš največji dobrotnik. Rodil se je v revščini, a Judje so ga pričakovali v vsi m posvetnem hrupu in sijaju, toda ni bilo zanj drugje prostora.

Tam v hlevu naše družine premišljuje svoje žalostno življenje tudi vaški prosjak. Tudi njemu so nekdanj potekali lepši dnevi, — navdajala lepša, blaženejša čuvstva...

Obhajal je prav od svojih mladostnih let božične in novoletne praznike v sredi gospodarjeve družine, kot bi bil nje lastni sin. Od svojih mladih let je služil vaškim gospodarjem kot pošten in zvest hlapec. V trdem in napornem delu pa je izginila mladost, z leti se je ukrivil hrbet, odvečele so — prej tako močne in žilave roke, noge pa so postale trudne in počitka željne. In tega je dobil slednjič ubogi trpin, ves zapuščen v — vaškem hlevu.

»Celo življenje sem zvesto služil petim gospodarjem, pomagal pri delu neštetim vaščanom. Danes pa, ko sem izmozgan, se dobe brezsrčni ljudje, ki mi niti gorkega hleva ne privoščijo. S par kromami me pošiljajo dalje, takega, v tej hudi sneženi zimi, da bi skoro v snegu ostal.« Tako je vzdihoval star sključen in blede mož lansko zimo, ko je prispel s solzo v očeh pod moj krov, proseč prenočišča. »Ves sem nadložen — sam sebi v napotje. Zatekle in gnojne imam noge, a v prsih — to me duši! Pa moram v takem vremenu dalje, da se še bolj premrazim. Miru mi je treba in počitka — saj z drugim sem itak zadovoljen, ker dobrega sem v življenju le malo užil. Sicer pa — čim preje grem s sveta, tem preje bom to dosegel. Bodo vsaj rešeni ljudje moje nadloge, da jim ne bom »kužil« hlevov... Bil sem pri svoji domovni občini, da me očistijo in pošljejo v hiralnico. Pa nisem nič opravil. Ni denarja pravijo! Torej naj me živega snedo uši, samo da se varujejo občani pred »nepotrebnimi« stroški? Sam ne vem, kaj bi storil? Kar obupal bi in — skočil v vodo — če se ne bi spomnil na ubogegega Jezuščka, ki je tudi prebival v hlevu. Tudi njemu niso hoteli njegovega dela priznati prevzetni Judje, ki so ga v zahvalo pribili celo na križ. Moj križ bom udano nosil tudi jaz, dokler me sam Bog ne reši takega življenja, ki sem ga za starost prislužil s tem, da sem bil celo življenje delaven, pošten in zvest kmečki hlapec!«

Tako je govoril in tako govori širom naše domovine leto za letom na stotine enakih in še večjih siromakov. In mi, ki uživamo sadove tudi njihovega truda, ali bomo ostali kakor judovsko ljudstvo in zasluže obdarovali s trnjem in križem? Mislim, da bi bila naša sveta dolžnost z ozirom na naš in obči blagor, da se tem junakom dela preskrbe lepši starostni dnevi! Ali bi ne kazalo, da bi sedaj po božičnih in novoletnih dnevih, ko imamo največ priložnosti opazovati žalostno življenje teh ubožcev, sprožili pri občinskem odboru predlog, da se osnuje tudi v naši občini »Občinska ubožna hiša«, ki naj bi bila dom vseh občinskih ubožcev? Tu bi našli ti usmiljenja vredni siromaki potrebni mir in človeku dostojno oskrbo pod vodstvom usmiljenih žena, ki bi gotovo ena ali druga rada prevzela ta človekoljubni posel. Občani pa bi gotovo z veseljem prispevali po možnosti, bodisi v živu ali obleki, ker bi bili tako rešeni tudi sami marsikateri neprijetnosti.

Če državna oblast v tem oziru ne stori ničesar, smo to storiti in udeleževati dolžni toliko bolj sami, da s tem razrešimo za nas tako pereče poselsko vprašanje, da

rešimo s tem svojo čast in blagor naših domov!

Denar.

g Vrednost denarja 24. t. m. Naš dinar se drži v Curihi na stalni višini od 9.14 centimov. Temu primerno so veljale inozemske valute na domačih denarnih borzah, predvsem pa v Ljubljani enako skoro kakor doslej.

g Francoska uvaja zlato valuto. Francoska Narodna banka je kupila v Newyorku za 10 milijonov dolarjev zlata, ker namerava uvesti zlato valuto. Prvo pošiljatev zlata so v petek pripeljali s parnikom v pristanišče Le Havre, odtod pa z vlakom v Pariz. Zlato je bilo naloženo v 194 hrastovih zabojih in je tehtalo s zaboji vred 20 ton, t. j. 20.000 kg. Francoski denarni trg pride pred uradno kontrolo. Ustaliitev valute se bo izvršila na ta način, da bo Narodna banka sama vodila denarni trg.

Cene.

g Ljubljanska blagovna borza. Promet z deželnimi pridelki na ljubljanski blagovni borzi je v zadnji dobi bolj mrtev. Ponudb je precej, medtem ko kupcev malo. Kupujejo se le male množine za sproti, ker so cene v zadnji dobi nestalne. Cene so naslednje: Pšeni ca, 78/79 kg težka, postavljena na vsako slovensko postajo, baška 357—360 Din za 100 kg pri vagoni dobavi, sremska 355—357.50 Din, slavonska 352.50—355 Din. Oves baški, zdrav, rešetan, 300 Din. Koruza baška stara 275 Din, nova za takojšnjo dobavo 267.50 Din, nova za april 285 Din. Moka »Og« v Ljubljani 505 Din. Lesna borza. Kupčija se je razvijala živahnejše in cene so veljale za 1 kubičen meter lesa pri vagoni dabavi postavljenega na mejo, če ni drugače označeno. Cene so bile te-le: Trami monte na nakl. postaji 250 Din, hrastovi praži 22 Din, hrastove podnice 1240 Din, bukovi nežamani plohi 600 Din, bukove latvice 850 Din, deske, smreke, jelka, 600 Din, deske 19, 16 in 24 mm, 660 Din.

g Ljubljanski trg. Cene so večinoma nespremenjene. Prodajal se je na drobno krompir po 1—1.25 Din za kg, mlečni proizvodi: mleko 2.50—3 Din liter, smetana 10—12 Din liter, sirovo maslo 36—40 Din kg, čajno 50—60 Din, kuhano 44—50 Din kg. Jajca 2 Din komad. Perutnina: kokoši 40—47.50 Din, piščanci 25—30 Din, race 40 Din, gosi 75—100 Din, purani 90—150 Din komad. Sadje: jabolka 5—8 Din, hruške 7—10 Din, suhe češplje 10—12 Din kg. Krma: seno 60—80 Din, slama 40—50 Din za 100 kg.

g Tržišče hmelja. Hmeljska kupčija v Savinjski dolini je sploh mrtva in se ne more razviti. Na njo vplivajo tudi vesti iz žateškega in nürnberskega trga, ki niso niti najmanj ugodne. Cene na teh dveh glavnih hmeljskih tržiščih so ostale nespremenjene. V Zalcu na Češkem so bile cene za žateški hmelj, preračunjene v našo vrednost, 69—72.40 Din, srednji 63 do 64 Din, tranzitni (jugoslovanski) hmelj 22

do 44 Din. Celokupna prodaja zadnjega tedna je znašala 1500 stotov po 50 kg. — Tržišče v Nürnbergu je prodalo komaj 200 bal po 50 kg. Najvišjo ceno je dosegel hallertavski hmelj 84 Din za kg. Cene ostalega hmelja so bile pa znatno nižje. — Na tem tržišču se v splošnem opaža pomanjkanje prvovrstnega hmelja; letos je bila namreč letina sicer precej bogata, toda dobrota je precej pomanjkljiva. Velika ponudba kakovostno slabšega inozemskega jugoslovanskega hmelja pritiska na cene. V zadnjih dveh mesecih je dospelo v Nürnberg okrog 25.000 stotov jugoslovanskega in okrog 20.000 stotov ruskega hmelja. Letošnje stališče na hmeljskih tržiščih je tako, da se kupuje le prvovrsten pridelek, medtem ko za slabe partije sploh ni kupcev.

g Tržišče z lesom. Izvozna trgovina na jugoslovanskem lesnem trgu se ugodno razvija in se je začelo živahnejše povpraševanje po stavbenem lesu. V Italiji se pričakuje živahna stavbena delavnost in seveda tudi velika potreba po našem lesu, ker so stare zaloge tam že precej izčrpane. Francija se zanima za velike množine rezanega hrastovega lesa, Španija pa za našo bukovino. Povpraševanje po hrastovem lesu za sode je zelo veliko, ker so zaloge izčrpane. Nemčija išče orehovino, okroglo in izdelano, nadalje hrastov furnir, v ogromnih količinah pa brzojavne drogeve, tako borove kakor smrekove. Za drva pa ni nikakega zanimanja in velike količine, ki jih nudijo producenti, se ne morejo spraviti v denar.

g Cene sirovim kožam v Mariboru 20. t. m. Na mariborskem trgu se plačujejo sirove kože po teh-le cenah za kg: goveje kože po 17—21 Din, telečje po 26 do 28 Din, prašičje po 18—20 Din; konjske po komadu po 70—150 Din. — Cene kožam so precej trdne. Med usnjem so poskočile cene kruponov vseh tež in vrst, nadalje žolto in kравje usnje ter telečji in goveji boks. Ostalo usnje je obdržalo cene neizpremenjene. Ker so cene kožam porasle za 10—15 odstotkov, usnju pa samo za 5 odstotkov, je pričakovati za usnje še višjih cen.

Umetna gnojila. Povpraševanje po umetnih gnojilih je precejšnje. Cene so ostale neizpremenjene in notirajo za 100 kg v Ljubljani: Tomasova žlindra na drobno 143 Din, pri vagoni dobavi 135 Din, superfosfat rudninski 88—90 Din, kostni 135 Din, kalijeva sol 170 Din, kajnit 85 Din, apnov dušik 280 Din, mešano gnojilo nitrofoskal 180 Din.

Živina.

g Ljubljanski živinski sejem 18. t. m. Zaradi še vedno trajajoče zime in slabih potov je bil dogon živine na ta sejem precej slab. Edino konj se je nekoliko več prignalo. Dogon je znašal: 126 konj, 51 volov, 36 krav, 15 telet in 10 prašičkov za rejo. Od teh je bilo prodanih: 19 konj, 28 volov, 25 krav, 10 telet in 8 prašičkov. — Cene so v splošnem ostale neizpremenjene, le pri debelih volih so se od prejšnjega sejma znižale za 50 para pri kg žive teže,

ker ni bilo na trgu prvovrstnega blaga. Za kg žive teže se je plačevalo: voli drugovrstni 7 Din, tretjevrstni 6.50 Din, krave debele 5—6 Din, klobasarice 3—4 Din, telata 10—11 Din. Konji in prašički za rejo so se računali po kakovosti in velikosti.

g Živinski sejem v Mariboru 10. t. m.

Dogon je znašal 8 konj, 10 bikov, 141 volov, 313 krav in 6 telet, skupaj 478 komadov. Povprečne cene za kg žive teže so bile: debeli voli 7.5—8 Dine, poldebili 6.50 do 7 Din, klavne krave debele 7—7.50 Din, plemenske krave 6—6.50 Din, krave za klobasarje 3—5 Din, molzne in breje 5.50 do 6 Din, mlada živina 5—7.75 Din. Prodanih je bilo 296 komadov, od teh 74 v Avstrijo in 26 v Italijo.

Jablana.

(Povest kmečkega pravdarja. — Konec.)

»Res, zelo star gospod je. Njegovi lasje so že snežnobeli. Toda z obraza mu še vedno sije zdravje. Torej sedel je pri mizi, s hrbtno obrnjen proti nama in pisal. Pri drugi mizi je sedel pisar s peresnikom v roki in urejeval spise, ki so ležali pred njim. Nekaj časa smo čakali molče. Nato pa je Brhčabka začela. Odprla je vse zatvornice svoje zgovornosti. Toda, hvala Bogu, tudi jaz znam govoriti. Vse svoje življenje ni slišala toliko trdih resnic, kolikor sem jih bil povedal v onem kratkem času. Povedal sem ji vse, kar mi je ležalo na srcu. Predložil sem ji ves dolgi seznam njenih grehov ter ji vsako žalitev dvojno povrnil. Ona je vpila, jokala, od srda cepetala z nogami — skratka, vprizorila sva tak vrišč, da so odprli gospodje adjunkti v sosednjih sobah vrata in da je pisar s strahom gledal gospoda sodnika. Ta pa je samo kimal z glavo, se smehljaj in pisal dalje. Šele ko sem si dodobra izpraznil srce in je bila

Brhčabka vsa rdeča od vpitja, je vtaknil peresnik za uho ter se obrnil k nama: »No, ali sta si že vse povedala?« je vprašal. »Mislim, da bi bilo sedaj najboljšje, da si sežeta v roke in gresta lepo domov. In najboljšje bi bilo, da bi sploh živela v ljubezni in prijateljstvu ter ne prihajala k nam s takimi stvarmi. Z večnimi pravdami bosta prav tako malo koristila svoji časti kakor svojemu premoženju!«

»Taki so pač stari gospodje,« je grenko pristavil odvetnik. »Najraje zamenjajo sodni stol s prižnico. No, in kako je stvar izpadla? Ali ste se držali mojih navodil?«

»Kaj pa naj bi storil?« je odgovoril Prohazka z zamolklim glasom. »Gospod sodnik nama je govoril tako lepo na dušo in pri tem tako šaljivo, da so si koncem konca nehote, napol v smehu, podala roke.«

»Tako! To so ga pa pošteno polomili!« je zavpil odvetnik in jezno stopil po sobi.

»Ako tako upoštevate moje nasvete, čemu sploh hodite k meni? Čemu vlagate tožbe? Čemu vsi stroški? — No, seveda, pozabil sem, da pripadata drug drugemu. Mogoče vama je dal gospod sodnik tudi takoj svoj blagoslov?«

»Da, napol. Ko sva si podala roke, je smeje pripomnil, naj si jih podava še neke druge in s tem bi namahli izginile s sveta vse naše meje, vsi naši plotovi in vsi mejniki. Sploh, da sva kakor ustvarjena drug za drugega. Nato sva se peljala domov, vsak po svoji poti. V nedeljo nato sem bil pa pri maši v Mokrinu. In gospod kaplan je govoril tam tako lepo o prijateljstvu med sosedmi in o ljubezni do bližnjega, solnce je tako veselo sijalo skozi visoka okna na pozlačeno prižnico, podobne in rože na oltarju, na ljubke otroke pred oltarjem in vse zbrano ljudstvo, da mi je postalo res toplo pri srcu. In ko sem se vračal nato preko polja domov, ko sem čutil, da leži božji blagoslov na zlatem, valo-

vitem žitnem polju, ko sem opazoval žuželke, kako veselo brenče po zraku in v travi, tedaj sem se nehote spomnil dobrega sveta starega gospoda sodnika. In čimdalje sem stopal, tembolj me je objemalo čustvo, da bom s poroko z Brhčabko najlaže spravil s sveta te večne pravde in našel oni sveti mir, po katerem sem že tako dolgo hrepenel. Spoznal sem da sosedja pravzaprav ni grda, da zna dobro gospodariti in da bi spadala najina grunta lepo skupaj. Zatopljen v te misli, sem prišel prav do njene gostilne. Tam sem obstal segret in utrujen ter se nehote zazrl v prijazno hišo, po kateri pleza gosta vinska trta prav do strehe, se ozrl po vrtu, polnem solčnic, pogledal sem po dvorišču in postalo mi je težko. Ko je živela še moja rajna žena, je bilo pri meni tudi tako. Tedaj sem zagledal Brhčabko baš pred seboj pri odprtem oknu, ko je zalivala cvetice. Ker sem jo zagledal tako nepričakovano, sem nehote vzdignil klobuk in ona mi je takoj prijazno, smehljaje zaklicala: »Dober dan, sosed! Ali ne bi vstopili na čašo piva?« In stopil sem v gostilno — in — in —

»Zato bova prišla prihodnje dni skupaj k vam. Danes pa imam nekaj drugega na srcu.«

»Kaj pa? Le povejte!«

»Pogovorila sva se že o nekaterih stvareh, ki se tičejo najinega bodočega skupnega gospodarstva. Grunt moje bodoče žene meji — veste — na drugi strani na posestvo Halupnera Mareša. Namazan je z vsemi mazili veste — tam ima makovo polje in napravil ji je — veste — stezo čez travnik —

Odvetnikov obraz je zažarel vesolja.

»Počasi, očka,« je rekel. »Napisati moramo lepo vse po vrsti. Čakrite, ošili si bomo nov svinčnik za tega lisjaka Mareša. Tako! Tu stoji torej — oziroma je stala jablana in tu itd. —

Zadolževanje kmečskega stanu.

(Gospodarska slika. Napisal Fr. Eriavec. Dalje.)

Tako torej vidimo, da je kriza, v kateri se slovensko kmetijstvo danes nahaja, le naravna posledica raznih činiteljev, ki nanj bolj ali manj odločujoče vplivajo. Velika večina naših kmetij je premajhnih, za smotreno moderno kmetovanje, velik del naše poljedelske zemlje je slab, v načinu kmetovanja smo vprav sramotno zaostali, naša davčna politika je kmeta do sedaj naravnost izjemala, podraževala vse njegove potrebe ter ubijala ceno njegovim pridelkom in tudi vsa druga liberalna gospodarska zakonodaja je bila našemu kmetu mnogo bolj v škodo nego v korist. Če razen teh činiteljev upoštevamo še razne škodljive razvade, ki so se v zadnjih desetletjih ugnezdile med našim kmetijskim ljudstvom, kakor pijančevanje (baje zapijemo v Sloveniji vsako leto nad eno milijardo dinarjev), dajanje prevelikih dot, potrata pri ženski obleki, velika uporaba tobaka itd., je jasno, da je slovenski kmet danes na poti, ki vodi naravnost v — prepad.

4. Posledice krize slovenskega kmetijstva.

Vse okoliščine, v kakršnih je gospodaril naš kmet od srede preteklega stoletja dalje in v kakršnih gospodari še dandanes, so torej zanj skrajno neugodne. Posledica tega je, da se nahaja naš kmet že nekaj desetletij v stalni krizi, ki je časih milejša, časih ostrejša. Posebno jasno se nam kaže ta kriza v hudem zadolževanju, ki je nedvomno najnevarnejša bolezen kmetijskega stanu. Ko so se sredi druge polovice preteklega stoletja začeli kazati vplivi avstrijske liberalne gospodarske zakonodaje, se je začel kmet kar pogrezati v dolgove. Samo od l. 1871. do

1881. so se pomnožili v Avstriji vknjiženi dolgovi za 988,294.838 goldinarjev tako, da so znašali l. 1881. celih 3062 milijonov goldinarjev, zaradi česar je bilo le od l. 1875.—1880. tudi prodanih 50.349 gruntov, pri čemer so upniki izgubili 89 milijono goldinarjev.

Sredi osemdesetih let je znašal intabulirani dolg v črnomeljškem okraju 158%, v kranjskem 139%, v radovljiškem 138%, v kočevskem 134%, v kamniškem 111%, v litijem in ljubljanskem po 110%, v postojnskem 104%, v logaškem 97%, v krškem 71% in v novomeškem 59% vse dohodninske vrednosti. Kmetje so padali v obup in iz popolnega poloma so jih rešili le ameriški prihranki in nazadnje ugodna konjunktura za časa svetovne vojne.

Gospodarska politika, ki smo jo opisali spredaj, pa tira kmete vnovič v nekdanje stanje. Kako hitro pada naš kmet zopet nazaj v dolgove, nam najlepše dokazuje dejstvo, da je bilo v Sloveniji

leta 1918. razpisanih javnih dražb —

» 1919.	»	»	15
» 1920.	»	»	18
» 1921.	»	»	37
» 1922.	»	»	67
» 1923.	»	»	76
» 1924.	»	»	210
» 1925.	»	»	481

Če pomislimo, da so to sama zemljiška posestva, vidimo prav dobro, kam naš kmet hiti, če se razmere prav bistveno ne izpremenijo. Gospodarsko stanje kmeta se slabša danes še mnogo hitreje, nego se je slabšalo pred vojno, izgledov za ozdravljenje teh razmer je pa neprimerno manj, nego jih je bilo pred vojno.